

ಶಾಲಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕ್ರಮಗಳು

ಕಮಲೇಶ್ ಚಂದ್ರ ಜೋಷಿ

ತಮ್ಮ ಶಾಲಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿವಿಧ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖನವು ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಈ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಓದುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಇದುವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಶಾಲಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ, ಅದು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸುಧಾರಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮೂಡುವುದು ಸಹಜ. ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಲವು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ, ಎಷ್ಟು ಮತ್ತು ಯಾವ ವಿಧದ ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆ? ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ? ಅವರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇನು? ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದರೊಂದಿಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ, ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳದ ಲಭ್ಯತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಸಮಯವನ್ನು ಮೀಸಲಿಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಕೆಲವು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಉತ್ಸಾಹಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಶಾಲಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರೂಪ ನೀಡಿ, ಅದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂವಾದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಿದ್ಧತೆ

ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರು, ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪರಸ್ಪರ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಾಲಯ ತಜ್ಞರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಸ್ವತಃ ಉತ್ತಮ ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಓದುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಸ್ ಕಿ ಸ್ಟೋರ್, ನನ್ಹಾ ಕರಮಕಲ್ಲಾ, ನನ್ಹೆ ಮುನ್ಹೆ ಗೀತ್, ಬರಸ್ತಾ ತರ್ಬೂಜ್ ಮತ್ತು ನನಿಹಾಲ್ ಮೇ ಗುಜ್ರೆ ದಿನ್ ನಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹಾಗೂ ಚಕಮಕ್, ಪ್ಲಾಟ್ಫೋಮ್ ಮತ್ತು ಸೈಕಲ್ ನಂತಹ ಮಕ್ಕಳ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸೇರಿವೆ. ತಾವು ಓದಿದ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು, ಘಟನೆಗಳು, ಪಾತ್ರಗಳು, ಚಿತ್ರಣಗಳು ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡುವೆ ಆಳವಾದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾವ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಎಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸೂಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಸಹ ಅವರು ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಂದಿಗೂ ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಓದಿನ ಆಸಕ್ತಿ

ಚಿತ್ರ 1: ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತು ಖುಷಿಯಿಂದ ಕಥೆಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳು.

ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಅಧ್ಯಯನದ ಹವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಹೇಗೆ? ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಓದುಗರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳು ಕೂಡ ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಪಠನೇ ಕೀ ಸಮಜ್, ಪಠನೇ ಕೀ ದಹಲೀಜ್ ಪರ್, ಬಜ್ಜೇ ಕೀ ಭಾಷಾ ಔರ್ ಅಭ್ಯಾಪಕ್ ಮತ್ತು ಪಠನಾ-ಲಿಖನಾ ಸೀಖನೇ ಮೇ ಕಿತಾಬೋಂ ಕಾ ಮಹತ್ವ ಮುಂತಾದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕ್ಯಾ ಕ್ಯಾ ಹೋ ಏಕ್ ಅಚ್ಚಿ ಕಿತಾಬ್ ಮೇಂ, ಕಹಾನಿ ಕಹಾಂಖೋಗಯಿ ಮತ್ತು ಪಡ್ವೇ ಕೀ ಆದತ್ ನಂತರ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನೂ ಕೂಡ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡುವೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂರಕ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಏಕಲವ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಿತಾಬೋಂ ಸೇ ದೋಸ್ತಿ ಕೋರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದರು. ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಸಹ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಚಿತ್ರ 2: ತಮ್ಮ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು.

ಓದುವ ಅವಧಿ

ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಓದಲೆಂದೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹಲವು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಿಳಿಸಿದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಓದಬಹುದು. ಓದುವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಓದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಆಗಾಗ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. (ಇದರ ಕುರಿತ ವಿವರವಾದ ಲೇಖನವು ಜೂನ್ 2023ರ 'ಪಾರಶಾಲಾ' ಸಂಚಿಕೆ 16ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.)

ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕಾಗಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಆಯ್ಕೆ

ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಸಲು ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಿಳಿಸಿದರು. ಒಂದೇ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಲವು ಬಾರಿ ಓದಿದಾಗ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅದರ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಹಾಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಶಾಲಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಸೀಮಿತ ಬಜೆಟ್ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಬಾರಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಒದಗಿಸಲಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಗೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲದೆ ಮಾಹಿತಿಯುಕ್ತ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳು, ಡೈರಿ, ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಗದ್ಯ, ನೋಡಿ-ಮಾಡಿ ಕಲಿಯುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಮೆದುಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಒಗಟುಗಳು ಮತ್ತು ಶಬ್ದಕೋಶ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಪುಟ್ಟ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಬಿಗ್ ಬುಕ್, ಚಿತ್ರಾತ್ಮಕ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಕವಿತೆಯ ಪೋಸ್ಟರ್‌ಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಡೆಗೂ ಗಮನಹರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಿಂದಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಸಂವಾದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ 'ಪರಾಗ್ ಆನರ್ ಲಿಸ್ಟ್' ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಆ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಸಹ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ಅವರು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತರಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಕರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು 'ವಿಶ್ವ ಪುಸ್ತಕ ಮೇಳ'ಕ್ಕೂ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ; ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ತರುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಜೋಡಣೆ

ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ರೀತಿಯ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಕೈಗೆ ಎಟುಕುವಂತೆ ಇದ್ದಾಗ, ಅವರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಓದಿದ ನಂತರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮರಳಿಸುವುದು, ಅದರಲ್ಲೂ ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ತಂದಿಡುವುದು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದ್ದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈಗ ಅದನ್ನು ಚಾಚೂತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಹಲವು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಂತೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿದ್ದು ಹೇಗೆ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳೊಂದಿಗೆ ನಂಟು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕೇವಲ ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಬಾರದು ಎಂಬುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಜೊತೆಗೆ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅವರು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗಿನ ಮಾತುಕತೆ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಭೇಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪುಸ್ತಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ:

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಳಕೆ:

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಪಾಠಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: 5ನೇ ತರಗತಿಯ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ 'ರಿಮ್‌ಝಿಮ್'ನ 'ನನ್ನಾ ಫನ್ನಾರ್' ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ವಿನಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಆತನ ಗುಣದ ವಿಷಯವಿದ್ದಾಗ, ಆ ಪಾಠದ ಜೊತೆಗೆ 'ಶಹನ್‌ಶಾ ಅಕ್ಬರ್ ಕೋ ಕೌನ್ ಸಿಖಾಯೆಗಾ' ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ, 2ನೇ ತರಗತಿಯ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಚೀಂಟೀ' (ಇರುವೆ) ಕವಿತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಏಕಲವ್ಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ಚೀಂಟಾ' ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಪಾಠಗಳ ಚರ್ಚೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮೂಡಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹಾಗೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಯೋಜಿತ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಮೊದಲು ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು-ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಗ್ರಂಥಾಲಯವು, ಈಗ ಓದಿನ ಆನಂದ ನೀಡುವ ಜೊತೆಗೆ ಬೋಧನಾ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ನಿಯತವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು

ಶಿಕ್ಷಕರು ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇರಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಮಕ್ಕಳ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಪುಸ್ತಕ ಕೊಂಡೊಯ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅದನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಆಗಾಗ ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಕುರಿತು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪೂರಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಪುಸ್ತಕ ಆಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿನ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಕಥಾವಾಚನ, ಆಯ್ದ ಕಥೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪಾತ್ರಾಭಿನಯ (ರೋಲ್ ಪ್ಲೇ), ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬೊಂಬೆಯಾಟದ (ಕರ್ಟುತಲಿ) ಮೂಲಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಓದಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ವಿಧಾನಗಳು ಸೇರಿದ್ದವು.

ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಲು ಶುರುಮಾಡಿದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಚುಟ್ಟಿ ಉಲ್ಲೆ, ಮಿತ್ವಾ, ಖುಷ್-

ಖುಷ್ ಕಚುವಾ, ನೀಲೋಫರ್ ಕೀ ಮುಸ್ತಾನ್, ಪಂಥಿ ಪ್ಯಾರಾ, ಬುಡಿಯಾ ಕೀ ರೋಟಿ, ಮಹಾಗಿರಿ, ಕ್ಯೂ-ಕ್ಯೂ ಛೋರಿ ಮುಂತಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಕಥೆ-ಕವಿತೆಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಮೆದುಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡುವ ಒಗಟುಗಳ (ಪಜಲ್ಸ್) ಮತ್ತು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಲು ಸಹ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಓದು ಮತ್ತು ಬರಹಕ್ಕೆ ವೇದಿಕೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಓದಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮೌಖಿಕ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಥೆ ಹಾಗೂ ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಈ ಬರಹಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಕಟವೂ ಆದವು! ಈ ಸಾಫಲ್ಯವು ಅವರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಓದು ಮತ್ತು ಬರಹಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು. ಕೆಲವು ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಂತೂ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಬರೆಯುವುದನ್ನೂ ಸಹ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಅಂತಿಮ ನುಡಿ

ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪುಸ್ತಕಗಳ ಓದುವಿಕೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾಷಾ ಕೌಶಲಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಸಹಕಾರಿ ಎಂಬುದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿರುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ನಿಯತವಾಗಿ ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇತರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ನೇರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಕಷ್ಟವೆನಿಸುವ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಲು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಬಲ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಡಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಯೋಜನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು, ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಅವರು ಸ್ವತಃ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉತ್ತಮ ಓದುಗರಾಗುವ ಹಾಗೂ ಅದರ ಕುರಿತು ನಿಯತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮನಗಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕಮಲೇಶ್ ಚಂದ್ರ ಜೋಶಿ ಅವರು ಕಳೆದ 30 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಭಾಷಾ ಬೋಧನೆ, ಶಾಲಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಅವರು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಉತ್ತರಾಖಂಡದ ಉಧಮ್ ಸಿಂಗ್ ನಗರದ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಫೌಂಡೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಪರ್ಕ: kamlesh@azimpremjifoundation.org

ಅನುವಾದ: ಕಿರಣ್ ಮಂಜುನಾಥ್ | ಪರಿಶೀಲನೆ: ರಾಕೇಶ್ ಪೂಂಜಾ